

Cần đọc tác phẩm của Vy Thanh Luận Về Việt Nam



Nói lên “sự thất vọng”

Vào khoảng năm 1990-91, nhân dịp ghé Paris, tôi được mời phỏng vấn của báo Đàng giởi thiáu về Việt Nam ông Phạm Ngọc Thuán. Ông này từng giởi chức lán trong hàng ngũ Việt Cộng, làm đái sự ở Đông Đác, nhưng sau 1975 ông bỏ cộng sản và tán nán ở Pháp. Trong cuộc nói chuyện ông tỏ ra không ưa thích cộng sản, nhưng khi tôi gợi ý ông nên viết hồi ký kể lại những chuyện mà ông đã nghe tận tai, thấy tận mắt trong thời gian ông đi về Việt Nam thì ông trả lời: “Mình đã đi về Việt Nam ta lâu, không lẽ nay lẽ nói này nói ná về há...”

Thái độ của ông Phạm Ngọc Thuán là thái độ của rất nhiều người gốc Nam Bộ đã đi về Việt Nam. Họ đều là tách chúng ta biết rằng người Nam Bộ, cũng như người Việt ở những vùng khác, đã bỏ Đàng CSVN là gì và nhu cầu gì” là điều đáng chú ý của bài cháng Pháp giành đác lập thế nào đá thực hiện ý đồ sâu xa của họ là biến nước Việt Nam thành một quốc gia cộng sản, một “tián đán của khái xã hội chủ nghĩa” do Liên xô cầm đáu, chúng ta không được biết tuáng tán, chỉ biết Nam Bộ đã bỏ Đàng CSVN “nhu cầu gì” thế nào. Nay, nhờ tác phẩm Luận Về Việt Nam của ta trân trọng mời háng lán về sự thất vọng này. “Mình Nam Bộ nhu cầu gì”, cầm tay mà Vy Thanh dùng (tr.43), cũng có thể là tí của tác phẩm có tính cách hái há này. . .

Vy Thanh là một trí thức gốc Nam Bộ đã “xáp bút nghiên lên đường tranh đáu,” “bá thành vô dụng,” tham gia kháng chiến ở Pháp, đã được chọn làm công tác ở Ban Tuyên huấn ở Khu 9 [vùng tá Cán thơ đán Rách giá và U minh], và đã được đi hác ở đá làm công tác trị ván ở vùng (Đác Khu) Sài Gòn-Chá lán. Sau khi Hiệp định Genève được ký, anh ta liền đác

Muốn biết rõ Nam Bộ đã bỏ Đàng CSVN là gì và nhu cầu gì thì nào?

Tác Giả: Tôn Thất Thián

Thứ Tư, 15 Tháng 12 Năm 2010 12:38

Đàng cháp nhán cho đi Má hác đá chuán bá công tác trí ván cháng Má trong tương lai. Nhưng nháng quan sát và suy tuác a anh trong thái gian “á trong bụng,” rái “vá thành,” và á Má, đã làm anh ta tán nháng. Và may cho anh ta, khi hác á Má xong vá lái xá thì tá trí ván Sài gán-Chá lán bá vá, anh mát liên lác, và cung nhá khi vá “vá bụng,” rái “vá thành” anh đáu bá đái tên nên không còn trong danh sách cán bá trí ván đó, nên cháng ai biát anh còn sáng hay chát, nay á đáu, làm gì, và không bá ai mác nái náa. Dù sao anh đã quyát đánh ráng tinh thán yêu nuác “đá kháng chián...giáng nhu con nát tháy nguái lán đi coi hát, cháy theo, vá ráp [nhu há đám ma Trán Văn On, 1950]...giá không còn háp thái náa.” Anh nói vái thân phá anh ráng: “ý đánh cáa con là không muán ná trá vào bụng hay á ngoài thành hoát đáng náa. Đái vái con, mát bao nhiêu năm đó là đá rái” (tr. 338-339). Sau ngày cáng sán chiám Sài gán, anh ta bá đi trái hác táp mát thái gian, nhưng sau đó anh vuát biên đáu cá vái gia đánh, và đánh cuát i Má.

Trong Lán Lên Vái Đát Nuác, anh Vy Thanh đã ká lái cuác đái cáa anh tá lúc anh ta 12 tuái, vào lúc Thá Giái Chián II tiáp dián và anh mác kích cánh nguái Viát bá hiáp đáp, hành há, chà đáp, giát chác. Truác là bái nguái ngoái quác: Nhát, chá mái cáa Viát Nam sau khi lát đá Pháp; rái đán quân đái Pháp trá lái, mang theo nháng lính Lê duáng, gác á ráp, gác Phi; rái nguái Viát nhân danh đác láp và “Cách máng.”

Lán Lên Vái Đát Nuác chia thành 10 chương, dày 753 trang, trong đó 396 trang là bán chính, 400 trang là chú thích. Tác giá đã tham kháo 208 tài liáu, mát phán lán là tài liáu cáa “bên kia” (cáng sán). Đó là chưa ká báo chí. Mát đáu đác biát, rát hiám, mà có thá nói là chưa há có trong các sách Viát Nam, là sách có mát Danh mác (Index). Có thá nói ráng Lán Lên Vái Đát Nuác là mát công cá nghiên cáu và mát kho tàng vô giá cho nháng nhà suá kháo vá lách sá, cùng các môn hác đáa lý, xã hái, tâm lý, canh nông, tám cua cá, cây trái, cáa Mián Há Giang.

Nháng chuyán đã nghe, tháy.

Tác phám hát sác phong phú. Vy Thanh nói vá nháng chuyán “đã nghe, tháy, hiáu biát vá đát nuác tá ngày lán lên.” Nháng chuyán náy “nháu lám.” Nhu đã tháy, nó chiám 300 trên 753 trang. á đây không thá đá cáp đán hát nháng chuyán đó đáu cá. Đác giá nào nóng ruát muán biát ngay Vy Thanh đã đá cáp đán nháng gì, xin lát sách ngay đán nháng trang 393-395. Trong đó, Vy Thanh đã tóm tát nháng chuyán gì anh đã đá cáp đán. á đây chá có thá trích ra mát vài chuyán đáng ghi nhát.

á “Nháng chiác ghe háu cáa cán bá lãnh đáo...Tôi đác anh liên lác cháu ghe cho lãnh đáo mái xuáng tam bán [dành riêng cho lãnh đáo] uáng cả phê sáa trong khi thá truáng cáa anh đác leo láo ...cán kiám liám chính cho cán bá huyán chép vá hác.”

Mu n bi t rĩ Nam B đã b Đ ng CSVN l a g t và nhu m đ ” th nào?

Tác Giả: Tôn Th t Thi n

Thứ Tư,, 15 Tháng 12 Năm 2010 12:38

“N a đem cô n sinh t c mừng ch y, la ho ng trong r ng” [vì b m t ông cán b c p Trung uong lên mò chun vô mừng cô ta đ làm chuy n đ n m t].

“Hon m t trăm ghe chài ch lúa đ y nhóc b nh n chìm làm thúi khúc sông c thág. Nh ng bà già ng i bên c nh hai cái nong đ ng đ y v t m i n , bóc t ng con nong này đưa lên xem r i đ t sang nong kia... ch vì y ban Kháng chi n–Hành chánh bi u ph i b c h t” [theo k ho ch “nông thôn bao vây thành th v i chính sách ngo i b t nh p n i b t xu t” c a các ông cán b Trung uong phá i vô không hi u gì tình hình đ a phuong].

“Chương trình ti u h c 5 năm đ y xong trong 18 tháng..., lên l p nh t h c trò làm đ u c toán đ i s , ch ng minh đ u c nh ng đ nh lý hình h c ph ng. Nhung anh h c trò gi i tru ng tr i i tru ng trung h c kháng chi n chua h c qua hàm s y = ax² + bx + c. Cô m vu n h c m t khoá 3 tháng. . . đ b ng bác si đ .”

“Ngày t ngày đ u c a Nam B kháng chi n “Ta” kêu g i th y cô giáo, sinh viên h c sinh, văn nhân ký gi đóng góp cho cu c kháng chi n th n thánh c a “Ta.” S th t đa hi n hi n nhu th nào khi nhóm Đ Tam tri t h t nh ng ngu i yêu nu c nhu, xin k m t vài v , các ông Phan Văn Hùm, T Thu Thâu, H Văn Ngà, v.v. Văn nhân nhu các c Phan Khôi, Phùng Cung cùng các b ng h u đã làm gì đ n n i b tù đay? Báo Nhân Văn có t i v i đ t nu c ch ng b ng vi c vắc c b Das Kapital v l nh cho dân Vi t th ph ng t ng ni m h ng ngày?”

“Ta” đ y dân thù ghét th c dân Pháp. Nhung th y giáo c a “Ta” đ y h c trò ph i tin yêu Liên Xô, thành trì xã h i ch nghĩa. “Ta” m ng Lê T c c u vinh phuong B c. Nhung “bác Sáu Lê” v i y ph c c đ ng 4-túi ki u B c Kinh, vào ch u “Bác” Mao tru c khi t i Paris phó h i.

“C ng tác v i Pháp là Vi t gian, làm vi c v i M là M ng y. Nhung “Bác” H sang Moscou xin Stalin vi n tr đánh Tây, “Bác” qua B c Kinh yêu c u Mao Tr ch Đông và Đ ng C ng s n Trung Qu c giúp đánh úp mi n Nam là yêu nu c.”

“Đ y! Ai Vi t gian hơn ai? Ai ng y ch ng thua ai?”

“V tu tu ng, đã nói: “Ta” ch ng có tu tu ng gì h t. L t m m bu c ch t là phuong pháp “Ta”

Mu n bi t r n Nam B đã b Đ ng CSVN l a g t và nhu m đ ” th nào?

Tác Giả: Tôn Th t Thi n

Thứ Tư: 15 Tháng 12 Năm 2010 12:38

c t cái gì đó v i con ngu i. V c , v hai, hai ba v đ u. . . là cách gi i quy t th a đáng t ng v n đ c a “Ta.” Đ o đ c cách m ng là đó.” (tr.393-395)

T c l n ru t

Tác gi Vy Thanh nói nhi u v TWC (Trung uong C c) vì r t nhi u ngu i tham gia kháng chi n ch ng Pháp ở vùng H u Giang đã là n n nhân c a m t s nhân v t c a co quan này, và trong lúc trò chuy n v i nhau đã ti t l cho nhau bi t nh ng gì đã x y ra cho b n thân h . Đ n sau đây tóm t t tâm tr ng c a h nhân đ p bàn v hai cán b cao c p c a TWC.

Câu chuy n xoay quanh v n đ các ông “lãnh t ” ở Trung uong đ c g i vào công tác ở Khu 9 –vùng H u Giang– đã l n tu i và đã có v r i, nhưng vào đây l i mu n “xây đ ng” v i gái s t i, tru c b ng đ d , r i đ n cách ép bu c các cô làm du i quy n mình, và ban đ m lên vô nhà và vô mừng các cô đ nh d trò. M t cô tên là Thanh b “bác Sáu” chi u c , m t cô tên là Đào b “ông Chín K ” chi u c . Cô Thanh b “anh Sáu” ban đ m lên vô nhà chui vô mừng, cô hô hoán lên. Cô Đào b “ông Chín K ” bi u xu ng ghe tam b n v i ông, r i kéo níu cô, đ e cô làm u. Cô ta ph i phóng xu ng kinh l i, leo vô nhà dân tr n, kêu c u. K t qu là cô Thanh b “bác Sáu” ra l nh đ u i cô kh i Văn phòng, và cô Đào b “ông Chín K ” m ng cô v t i “làm nh c c p Trung uong tru c m t dân.”

Khi nói đ n “bác Sáu” và “ông Chín K ,” Vy Thanh góp ph n:

“Tôi cung rõ “bác Sáu” là ai r i. [“Bác Sáu” là Lê Đ c Th , Phó Bí thu TWC Mi n Nam, g c Nam Đ nh]. Tôi cung rõ Lưu Quý K là ngu i th nào. [Lưu Quý K là V tru ng V Tuyên truy n Mi n Nam, g c Qu ng Nam]. M y đ a b n trai cùng tru ng Nguy n Văn T đã v co quan này tru c tôi m t tháng, b t đ n báo đ ng v m t s nhân v t thu c lo i v a có râu c m l i có nanh ở đây khi tôi vào Văn phòng ‘A’.”[thu c TWC].

“T i nó nói:

“Đây là đ t TWC, đ c theo t ng âm c a m u t thành t c. TWC là ch gây ra cái t c, nhu t c mình vì th y quá nhi u chuy n trái tai gai m t, t c h c g ch vì c lòng quá mà nói ra không đ c, máu trong tim mu n c ra, t c l n ru t vì đang đ ng g p chuy n ngu c đ i thành th đ u đ ng xu ng đ t c ng ch ng lên tr i.” (tr.290)

“T c h c g ch,” “t c l n ru t” là đ ng l c thúc đ y Vy Thanh vi t L n Lên V i Đ t Nu c. Nó là

Muⁿ bi^t r^õ Nam B^õ đ^ã b^õ Đ^õng CSVN l^à a g^ì t và nhu^m đ^õ” th^ì nào?

Tác Giả: Tôn Th^ìt Thiⁿ

Thứ Tư,, 15 Tháng 12 Năm 2010 12:38

s^õ i ch^õ đ^õ xuyên qua su^t tác ph^õm này. Nhu^{anh} gi^ì i thích trong “L^à i nói đ^õ u”:

“Nh^õng trang sau đây là chuy^õn c^õa b^õn th^ì h^õ s^õng trên h^õu ng^õn Sông H^õu. B^õt đ^õu t^õ khi l^à a chi^õn tranh Th^ì gi^ì i th^ì II. . . Trong s^õ chuy^õn có c^õnh tàn ác, dã man. Tôi không vì tính ác nghi^õt, vô nhân đ^õo ghi nh^õ đi. Vì đó là c^õnh th^ìt, đ^õng tác chính xác x^õy ra tru^õc m^õt tôi lúc b^õy gi^ì. Tôi ch^õ muⁿ n trình v^õi ngu^õi đ^õc nh^õng gì tôi th^ìy nhưng ngu^õi ta muⁿ n gi^ìu đ^õ “th^ìng” ngu^õi dân trong nu^õc, đ^õ “khoe” ch^õ đ^õ tiⁿ b^õ trên th^ì gi^ì i.

Tôi trích d^õn các s^õ ki^õn. . . nh^õm giúp ngu^õi đ^õc th^ìy r^õ cu^õc chi^õn gi^ì a ngu^õi trong nhà trên đ^õt nu^õc tôi ^õ góc c^õnh khác, góc c^õnh luôn đ^õc tô đ^õm là “s^õ th^ìt” nhưng là “s^õ th^ìt méo mó” đ^õ cùng tôi, chúng ta h^õi: “Có đáng hy sinh c^õ tri^õu ngu^õi Vi^õt, Pháp, M^õ cho cu^õc chi^õn đó?, đáng t^õng gi^ì i “Nobel Hoà bình qu^õe” năm 1973 cho hai ngu^õi đã quàng khăn tang lên đ^õu các goá ph^õ và nh^õng đ^õa tr^õ M^õ, Vi^õt m^õ côi cha không?” (tr. xiii)

Vô chi^õn khu

L^õn Lên V^õi Đ^õt Nu^õc là h^õi i c^õa m^õt thanh niên vùng H^õu Giang c^õa Nam B^õ k^õ l^õi hành trình c^õa mình t^õ lúc “b^õ thành vô bung” đi kháng chi^õn đánh Pháp giành đ^õc l^õp cho đ^õt nu^õc, nhưng sau m^õt th^ì gian s^õng trong “bung” m^õc kích nhi^õu c^õnh chu^õng tai gai m^õt, th^ìy mình l^õm, b^õ c^õng s^õn lu^õng g^õt và l^õi đ^õng, đã rút mình ra kh^õi tình tr^õng con ch^õt b^õ thí. Ngu^õi thanh niên đó là Vy Thanh, nhưng có th^ì là m^õt trong hàng ngàn hàng v^õn thanh niên Nam B^õ, và có th^ì nói toàn qu^õc, đã rơi vào tình tr^õng đó. Nhưng khác v^õi Vy Thanh, h^õ đã không g^õp m^õt s^õ may m^õn giúp h^õ thoát m^õng lu^õi c^õa c^õng s^õn.

Vy Thanh l^õn lên gi^ì a lúc tình hình qu^õc t^õ và qu^õc n^õi chuy^õn bi^õn d^õn d^õp: Chi^õn tranh Th^ì gi^ì i II bùng n^õ, Nh^õt đưa quân vô B^õc Vi^õt, r^õi Nam Vi^õt, đ^õo chính Pháp làm ch^õ Vi^õt Nam, r^õi b^õ Đ^õng Minh đánh b^õi; Pháp mang quân đ^õnh đ^õt l^õi ch^õ quy^õn trên Vi^õt Nam. S^õ ki^õn này phát đ^õng m^õt phong trào kháng chi^õn ch^õng Pháp. Đ^õng th^ì i Đ^õng C^õng S^õn Vi^õt Nam đ^õi l^õt Vi^õt Minh, nhân danh tranh đ^õu giành đ^õc l^õp, cu^õp quy^õn lãnh đ^õo cu^õc kháng chi^õn ch^õng Pháp. R^õi c^õu Hoàng B^õo Đ^õi tái xu^õt hi^õn và ký hi^õp đ^õnh nh^õn Vi^õt Nam là thành ph^õn Liên Hi^õp Pháp, nghĩa là liên minh v^õi Pháp ch^õng Vi^õt Minh, nghĩa là ch^õng kháng chi^õn. C^õng s^õn có m^õt đ^õ tài tuyên truy^õn r^õt h^õu hi^õu.

Nh^õng năm 1945-1950 là nh^õng năm đ^õi s^õng dân Nam B^õ xáo tr^õn. M^õt trong h^õu qu^õ c^õa s^õ xáo tr^õn đó là m^õt ph^õn thì tru^õng ^õc đóng c^õa, m^õt ph^õn thì tinh th^ìn thanh niên dao đ^õng, và b^õ ^õnh hu^õng l^õn c^õa phong trào kháng chi^õn. Vy Thanh nh^õn xét: “Tinh th^ìn dao đ^õng c^õa ngu^õi qu^õc gia mi^õn Nam đ^õc c^õng s^õn khai thác. Th^ì a nu^õc đ^õc, Vi^õt Minh qu^õy thêm cho đ^õc ng^õu v^õi nhi^õu màn xích đ^õng. H^õc trò, cô giáo nh^õ đ^õ, b^õn hàng rong ngoài ch^õ, các anh

Mu n bi t rĩ Nam B ã b Đ ng CSVN l a g t và nhu m đ ” th ã nào?

Tác Giả: Tôn Th t Thi n

Thứ Tư, 15 Tháng 12 Năm 2010 12:38

xe đ p xích lô kh p các đ u ng ph , th y thông ông phán đ tin trong m y công s t nh, h nghe Vi t Minh xúi đi bi u tình đánh đ u i Tây thì t t c xu ng đ u ng cái r p.” (tr.120)

Vy Thanh cung b phong trào này lôi kéo. Kh i tiên, anh ta ch đi m t tháng “vô bung coi cho bi t.” Nhưng r i, sau “v trò On,” b kích đ u ng m nh, l i đ u c h a s đ u c đi Ba lan, n đ h c, anh ta xin cha m cho đi “vô chi n khu” luôn. Và t ã đây b t đ u m t “đ i s ng m i,” m t đ i s ng v i tên m i, ngôn ng m i, s ng theo tiêu chu n “t p th ,” bi t nh n “giai c p m i” v i tiêu chu n “ti u t áo,” “đ i t áo.” Đ c bi t là đ i s ng c a mình do ngu i khác quy t đ nh. Ngu i khác đó là “Cách m ng,” nghĩa là Đ ng C ng S n. Và sau khi đ u c giao công tác “nh ng phi n ph c b t đ u” (tr.157), đ c bi t là ph i “h c h i đ n m v ng đ u ng l i cách m ng dân t c, dân ch nhân dân c a Đ ng. . . nhi m v b c thi t hàng đ u là h c t p v chính tr , tu tu ng và t ch c” (tr. 163). Vy Thanh ã bu c vào m t th ã mà ch có t i không có lui.

Trong th i gian ch hon n a năm anh Vy Thanh ã ý th c đ u c đ i u trên đây. Anh bi t r ng “gi c Tây tru c m t không nguy hi m b ng k thù trong hàng v i mình, đ ng ã sau lưng!” Anh đ u c bi t r ng nhi u chi n si c ng s n ho c qu c gia có công ch ng Pháp ã b lo i. Anh ã th y “m t nhám phía sau cái huy hi u “kháng chi n ch ng Pháp giành đ c l p.” M t đó “đ u c son toàn màu đ ”. (tr.227)

V “đ c l p, t do, dân ch ” anh nói:

“Tôi th y thương dân nu c tôi quá. H chi n đ u v i Pháp giành l i đ c l p, t do, đ ng có cu c s ng h nh phúc. H nh phúc ãu ch ng th y, ch th y b t h nh ngay t tháng Tám năm xưa: th ng ch ng trôi l nh b nh trên sông, ngu i b b n ã sân banh, ãn ông b m b ng đ n tr u, b cho mò tôm, b b n sau ót, ãn bà b hi p, ch ng v ng ãng ãng ãng b ngu i có quy n có ch c đ mừng chun đ i vô, tr con ã coi hát cung b l u đ n què giò, v.v., . . .đ c nh!” (tr.232)

Nhưng anh Vy Thanh ý th c r ng anh ch là “m t con ch t trên bàn c ,” và “ch t ch có đi t i không có bu c lui!” Cho nên khi anh nghe tru ng cơ quan c a anh đ c p đ n vi c k t n p vào Đ ng, anh ù tai! Anh nói: “Tôi bi t đ u c k t n p t c là bu c vào vòng k m to c a h .” Anh cung ý th c đ u c r ng: “Mình ãng s ng chung v i h , báo, beo. . . toàn thú ãn th t, gi t thú l n ngu i, không t m t ai” (tr.289). Anh th y rõ: “mình hi n ãng ng i trên lưng c p... N u tôi nh y xu ng đ c đ u ng, nó s nhai nát đ u tôi” (tr.304). Nhưng anh cung quy t đ nh r ng anh s không có ngày tr v chi n khu và “b ng m i cách, tôi s không là quân c ngu i trong tr n thu h ùng gi a h và Tây” (tr.288).

C n ph i vi t

Mu n bi t r n Nam B đ b Đ ng CSVN l a g t và nhu m đ ” th nào?

Tác Giả: Tôn Th t Thi n

Thứ Tư: 15 Tháng 12 Năm 2010 12:38

Anh Vy Thanh đ th c hi n đ u c ý nguy n trên, nh m t s may m n l n, ph i nói là r t hi m có trong đ i, và nh t là trong th gi i c ng s n: anh đ đ u c m t cán b cao c p che ch , c t nh c vì th y kh năng c a anh l n. Ông này là ông “Chín Tr n,” Bí thu Khu y 9, và Giám đ c tru ng Đ ng Khu y 9. Ngay t đ u ông ta t ra có c m tình v i anh Vy Thanh, và trong su t th i gian Vy Thanh công tác trong Ban Tuyên hu n c a TWC ông y đ b t anh vào nh ng ch c v t t, r i đ ngh cho anh y v thành đi h c xong Tú tài, r i l i cho đi M h c. Ý đ nh nói ra c a ông Chín Tr n là chu n b cho Vy Thanh thành m t chuyên viên văn hóa cao, và làm th i k t n p anh y vô Đ ng đ làm công tác trí th c v n. Nhung, nhu đ ã th y, s vi c đ ã không x y ra nhu v y. Đó là m t đ i u may cho anh Vy Thanh. Nhung cung là m t đ i u may cho chúng ta. Nh anh mà nay ta bi t r ã thêm đ u c m t th t c a c ng s n ã vùng H u Giang th i Nam B kháng chi n. Ta hy v ng r ng s có ngu i nhu anh Vy Thanh vi t v giai đ o n đó v vùng Ti n Giang, Mi n Đông Nam B .

Đ o n k t thúc tác ph m c a anh Vy Thanh đ ng đ u c m i ngu i nghi n ng m. Anh vi t:

“Tôi nghi, m t ngày nào. S có nhi u cây vi t ghi nh ng dòng tuong t ã nhu tôi k trên nh c s ki n đ ã x y ra ã kh p nu c tôi nhu v y đó.

Ph i có thi t nhi u tác ph m nói lên chuy n th t. T ng chuy n liên h đ n m t vùng trên quê hương tôi. Nhi u chuy n gom l i thành sách ph n ã nh, c nh ng . T B c vào Nam. C a nh ng n n nhân c ng s n s ng l y l t t 1930 cho đ n nay. C a nh ng ngu i đ t ng s ng, đ ng trong hàng ngu kháng chi n ch ng Pháp. C a nh ng gia đình đ t i qua th i k ch ng M c u nu c. S th t đ ã r ã: dân nu c tôi đ u c đ n đi phá đ u ng, đ p c n, đ ao h m ch ng, ch t m t cho đ y h g o ch ng M , v.v. . trong su t hai th i k đó đ r i “Ta” cho không vùng bi n đ t nu c, cho đ i c t m c biên gi i mi n B c v phía Nam xa hơn đ ng đ n đ p tình giao h o nhu r ãng v i môi.

Chuy n ng n dài không quan tr ng. Đ i u quan tr ng là đ ng đ chuy n th t b võ trang tuyên truy n b p méo.

C n ph i vi t, ph i k đ ng các th h đ u c sinh nh ng ch đ u c s ng r t ng n ng i trên đ t Vi t bi t th h ông cha mình đ b c ng s n sát h i, s nh c, tù đày đ n m c nào; đ b t ch p hi m nguy ch ng n m ng s ng b t t c l i phía sau đ cho con cháu hu ng t ã do.” (tr.395)

Tôn Th t Thi n